

تحلیل قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان در ارتقاء جایگاه ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران در منطقه خاورمیانه

(License (CC BY 4.0 Creative Commons Attribution 4.0 International

[doi https://doi.org/10.22067/pg.2022.76429.1147](https://doi.org/10.22067/pg.2022.76429.1147)

پژوهشی

جواد حمیدی راوری (دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی، دانشکده علوم انسانی، واحد تهران مرکزی،
دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران).

dr.javad.hamidi.ravari@gmail.com

فرهاد حمزه (استادیار، گروه جغرافیا، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی مرکزی، تهران، ایران).

نویسنده مسئول)

geofarhad77@yahoo.com

علی بیژنی (استادیار، گروه جغرافیا، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران).

bijani350@yahoo.com

چکیده

امروزه تلاش در راستای ارتقاء امنیت ملی از مهم‌ترین دل‌مشغولی‌های دولت‌ها و از پایه‌های اساسی سیاست خارجی آنهاست. در این زمینه همواره در معادلات منطقه‌ای جغرافیایی، بازیگران منطقه‌ای در تلاش‌اند قلمرو ژئوپلیتیکی خود را گسترش دهند که در سال‌های اخیر این رویکرد در میان کشورهای منطقه خاورمیانه بر اساس نظریه واقع‌گرایی تهاجمی و حمایت از شبه‌نظامیان و گروه‌های مردمی در کشورهای مختلف بوده است. در این میان همواره کشورهای ترکیه، عربستان، قطر و ایران در راستای افزایش نفوذ و قدرت‌گیری در این معادلات هر یک از تاکتیک‌های خاص و گروه‌های مختلف استفاده نمودند که در این زمینه در طی سال‌های اخیر حزب‌الله لبنان که از مهم‌ترین هم‌پیمانان جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود، توانسته به پیروزی‌های چشم‌گیری دست پیدا کند و به موازنه آن

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۰۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۱۱

جایگاه ژئوپلیتیکی ایران را نیز گسترش دهد. در همین زمینه پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی و کاربردی به قدرت منطقه‌ای حزب‌الله در ارتقاء جایگاه ژئوپلیتیک ایران پرداخته است. جامعه آماری پژوهش از کلیه کارشناسان نظامی و ژئوپلیتیک تشکیل شده که حجم نمونه آن تعداد ۴۰ نفر تخمین زده شد. در راستای تحلیل یافته‌ها نیز از آزمون‌های بینومال تست، میانگین و همبستگی پیرسون در نرم‌افزار spss استفاده گردید. پرسش اصلی پژوهش حاضر این مسئله است که چه رابطه‌ای میان قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و ارتقاء جایگاه ژئوپلیتیک ج ا ایران وجود دارد؟ نتایج نشان داد که میان قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و خروج نیروهای آمریکایی از خاورمیانه و کاهش نفوذهای عربستان، اسرائیل، امارات و قطر رابطه مستقیمی وجود دارد و افزایش قدرت حزب‌الله پیروزی ایران در بحران سوریه و معادلات سیاسی منطقه خاورمیانه را در پی داشته است.

واژگان کلیدی: بحران، ژئوپلیتیک، حزب‌الله لبنان، جمهوری اسلامی ایران.

۱. مقدمه

منطقه جنوب غرب آسیا به دلیل اهمیت ژئوپلیتیک ویژه خود طی دوره‌های گذشته همواره کانون توجه دول بیگانه و قدرت‌های جهانی و منطقه‌ای قرار داشته است. در تحولات فعلی خاورمیانه تحولات ژئوپلیتیکی از یک طرف و از طرف دیگر شکل‌گیری نیروهای نیابتی (مانند حماس، حزب‌الله، فاطمیون و...) یا حتی نیروهای رادیکال (مانند داعش، القاعده، جبهه النصره) در منطقه جنوب غرب آسیا حاکی از نفوذ قدرت‌های جهانی و منطقه‌ای، بحران‌های ژئوپلیتیکی و تغییر معادلات سیاسی در این منطقه است. در راستای افزایش قدرت میان کشورهای خاورمیانه که با اهدافی نظیر تأمین نیازهای امنیتی، اهداف استراتژیک و ارتقاء جایگاه منطقه‌ای انجام می‌گیرد، قدرت‌های منطقه‌ای به منظور افزایش نفوذ و قدرت خود در معادلات منطقه‌ای با بازیگران غیردولتی اتحاد می‌بندند. (Zhaoying and khan, 2020). در این میان دو کشور ایران و عربستان که همواره جزء قدرت‌های اصلی منطقه خاورمیانه بوده‌اند، امروزه به منظور افزایش نفوذ خود از شبه‌نظامیان، گروه‌های نظامی - سیاسی و گروه‌های مردمی حمایت می‌کنند که در این زمینه به‌عنوان نمونه می‌توان به حمایت‌های ایران از گروه‌های شیعه و گروه‌های مبارز علیه رژیم قاصب صهیونیست اشاره نمود (Lynch, 2018) و

در سوی مقابل عربستان نیز به منظور افزایش قدرت خود علاوه بر فعالیت‌های رسانه‌ای، از گروه‌های وهابیت اسلام تندرو و بسیاری از گروه‌های تروریستی مختلف نظیر القاعده، و.. اشاره نمود. (Davis & Jenkins, 2002) در واقع امروزه جمهوری اسلامی ایران اگرچه با حمایت از گروه‌های شبه‌نظامی شیعه به دنبال مقابله با جریان استکبار جهانی، مقابله بانفوذهای رژیم قاصب صهیونیست، مقابله با ایدئولوژی غرب و طرح‌های تجزیه‌طلبانه خاورمیانه می‌باشد (Takeyh, 2007: 34)، اما در سوی مقابل عربستان به‌عنوان پیشگام حمایت و پشتیبانی‌کننده از گروه‌های تحت حمایت در خاورمیانه، چند هدف را پیگیری می‌کند که از جمله آن می‌توان به سه مورد مهم اشاره کرد:

۱) ایفای نقش فعال در منطقه غرب آسیا (Rasheed, 2017: ۲) رقابت ایدئولوژیکی و ژئوپلیتیکی با ایران (Alikhani & Zakerian, 2016: ۳) انحراف توجه بین‌المللی از شرایط داخلی عربستان به خارج از این کشور. همچنین ایران و عربستان به‌عنوان تولیدکنندگان عمده نفت و مدافعان دو نوع نگاه از اسلام، رقبای طبیعی محسوب می‌شوند. عربستان سعودی متحد سنتی و ژئوپلیتیکی آمریکا در منطقه است (Ghoble, 2019) و از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی ایران، به‌عنوان موازنه‌کننده و مانعی برای جلوگیری از تأثیرات منطقه‌ای و نفوذ ایران، ایفای نقش نموده است. حکام عربستان خود را رهبر جهان اهل تسنن معرفی می‌نمایند که وظیفه دارد در مقابل ایران شیعی مقاومت و از نفوذ آن جلوگیری نماید. (Filin and et al, 2022: 869) پس از انقلاب اسلامی، ایدئولوژی سیاسی و انقلاب شیعه که پرچم وحدت اسلامی و تقریب مذاهب اسلامی را نیز برافراشته بود به‌سرعت مقابل ایدئولوژی وهابی به رهبری عربستان قرار گرفت. در واقع عربستان سعودی از به قدرت رسیدن شیعیان در منطقه خاورمیانه به‌ویژه عراق، یمن، سوریه و لبنان به‌شدت نگران هستند و سعی در بی‌ثبات‌سازی این کشورها از طریق حمایت از گروه‌های تجزیه‌طلب، تروریستی و تکفیری دارد. از سویی دیگر جمهوری اسلامی ایران و حزب‌الله لبنان، اتحادی را حفظ کرده‌اند که وارد چهارمین دهه تشکیلات سازمانی خود شده و اتحاد حاضر که به همراه گروه‌های نیابتی ایران در منطقه نظیر فاطمیون پاکستان، زینیون افغانستان، حشد الشعبی و کتائب اهل حق عراق، الحوثی یمن، حزب‌الله لبنان و دولت بشار اسد در سوریه جبهه مقاومت را تشکیل می‌دهند، تاکنون سبب تحولات منطقه‌ای و

استراتژی‌های منطقه‌ای شده‌اند.

گروه حزب‌الله لبنان یک سازمان سیاسی - نظامی در لبنان است که در اوایل سال‌های دهه‌ی ۱۹۸۰ میلادی و با الهام از ایدئولوژی اسلام سیاسی و تأثیر از انقلاب اسلامی ایران ظهور کرد. (Bagheri and et al, 2022) در این میان عوامل ژئوپلیتیکی متعددی در گسترش و نفوذ حزب‌الله لبنان در منطقه خاورمیانه تأثیرگذار بوده است. (Zweiri, 2016:6) از جمله این موارد می‌توان به اشتراکات مذهبی (همگرایی مذهبی میان حزب‌الله لبنان با شیعیان سوریه، یمن، عراق، ایران و عربستان سعودی)، اشتراکات فرهنگی (بحث نژادی، زبان و سایر فرهنگ‌های مشترک میان جامعه اعراب و حزب‌الله لبنان)، اتحادهای ایدئولوژیک (منافع مشترک میان حزب‌الله و ایران، حزب‌الله و احزاب شیعه در سوریه، یمن، عربستان سعودی، بحرین و عراق) اشاره نمود. در طی چند دهه اخیر، همواره حزب‌الله لبنان، از جمله مهم‌ترین نیروهای نیابتی ایران بوده است و در تحولات خاورمیانه همواره نقش بسزایی را ایفا کرده است که این تحولات همواره مقابله عربستان سعودی به‌عنوان مهم‌ترین هم‌پیمان آمریکا را در پی داشته است. موفقیت‌های چشمگیر حزب‌الله لبنان در جریان جنگ داخلی لبنان، جنگ ۳۳ روزه، انتخابات سراسری لبنان، جنگ داخلی سوریه و جنگ حزب‌الله لبنان با گروهک تروریستی داعش، از جمله نقش‌های پررنگ گروه حزب‌الله لبنان در تحولات منطقه خاورمیانه بوده است که توانسته جایگاه ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران در منطقه خاورمیانه را ارتقاء دهد. در این راستا همواره این‌چنین بوده است که در سال‌های اخیر افزایش قدرت و نفوذ حزب‌الله لبنان در منطقه خاورمیانه، توانسته بر توازن قوا، کاهش نفوذهای رژیم تروریستی آمریکا و هم‌پیمانان منطقه‌ای آن نظیر عربستان و ترکیه، افزایش قدرت جبهه مقاومت، کاهش تحرکات تروریستی، معادلات ژئواستراتژی و ژئواکونومی منطقه خاورمیانه نیز تأثیرگذار باشد.

با توجه به افزایش قدرت حزب‌الله لبنان و ارتقاء وزن ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه پس از جنگ داخلی سوریه، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این پرسش می‌باشد که مهم‌ترین عوامل مؤثر بر افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان کدام‌اند و چه رابطه‌ای میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان و افزایش جایگاه ژئوپلیتیکی ایران وجود دارد؟

در مورد موضوع مورد بحث با عنوان تحلیل قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان و تأثیرات آن

بر جایگاه ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران در منطقه خاورمیانه، پیشینه تحقیق‌های انجام‌شده عمدتاً ادبیات موضوعی منسجمی که بیانگر رابطه حزب‌الله و دولت‌های لبنان باشد وجود ندارد. عمدتاً آثاری که در این زمینه موجود است به مسائلی مانند چالش‌های حزب‌الله با اسرائیل پرداخته‌اند. مثلاً کتاب احمد حسین شحاده با عنوان «دلآوری‌های حزب‌الله لبنان و آینده جدید جهان عرب» و یا نوشته احسان مرتضی با عنوان «جنگ ۳۳ روزه، اهداف و پیامدها» از همین زاویه به بررسی اهداف و پیامدهای جنبش حزب‌الله لبنان و نقش حزب‌الله لبنان برافزایش قدرت ج ا ایران و جایگاه آن در بحران‌های خاورمیانه پرداخته‌اند که پژوهش حاضر به صورت جداگانه مسئله قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان و تأثیرات آن را به صورت یک تحقیق کیفی و با استناد به نتایج پرسشنامه‌های جامعه آماری خبرگان این حوزه مورد مطالعه قرار داده است. همچنین سایر منابعی که این نوشته نیز از آن‌ها بهره گرفته است، آثاری بوده‌اند که بسته‌وگریخته به این موضوع پرداخته‌اند که مهم‌ترین آثار آن به شرح زیر ارائه می‌گردد:

- حسینی، فرزانه، ۱۳۹۷، در پژوهش خود با عنوان " نقش حزب‌الله لبنان در راهبرد بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران در خاورمیانه" تحقیق حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است که با توجه به نقش حزب‌الله لبنان در مواجهه با تهدیدات امنیتی جمهوری اسلامی ایران در خاورمیانه، در این پژوهش در پی آن بودیم تا نشان دهیم که حزب‌الله لبنان چه نقشی در راهبرد بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران در خاورمیانه دارد؟ نتایج این پژوهش نشان داد که جمهوری اسلامی ایران در راستای انتخاب راهبرد بازدارندگی به عنوان استراتژی دفاعی خود، حمایت و تقویت جنبش‌های اسلامی و انقلابی از جمله حزب‌الله لبنان را سرلوحه سیاست‌های منطقه‌ای خود قرار داده است. از طرفی حزب‌الله لبنان نیز با دارا بودن شاخصه‌های یک بازدارندگی موفق در منطقه و همچنین تقابل با گروه‌های تروریستی تکفیری در سوریه و هم‌جواری با مرزهای رژیم اسرائیل که از تهدیدات امنیتی مهم ایران محسوب می‌شوند، نقش مهمی در راهبرد بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران در خاورمیانه داشته و موجب تقویت سپر دفاعی ایران در خارج از مرزهای ملی‌اش شده است.

- خسروی، ۱۳۹۶، " بررسی الگوی دوستی حزب‌الله لبنان و جمهوری اسلامی ایران بر اساس نظریه موازنه قدرت" به این نتیجه رسید که هدف این تحقیق پاسخ به این سؤال اصلی است که چگونه می‌توان الگوی دوستی ج.ا.ا ایران و حزب‌الله لبنان را بر اساس نظریه موازنه قدرت تحلیل کرد؟ ج.ا.ا ایران با اقدامات خاصی از قبیل تقویت هویت شیعی در عرصه فرهنگی، تلاش برایش سهم بیشتر قدرت در حوزه سیاسی و بهینه شدن وضعیت شهروندی در عرصه اجتماعی سهم بسزایی در رشد و پیشرفت و کسب موفقیت شیعیان لبنان به‌خصوص جنبش حزب‌الله، داشته است. تأثیر ج.ا.ا ایران در این کشور قابل‌توجه است و در روابط بین‌المللی ایران و حزب‌الله لبنان به‌خوبی نمایان است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که اگر بازیگری چون حزب‌الله در کنار ایران در محور مقاومت وجود نداشت، ج.ا.ا ایران اکنون در شرایط بسیار سخت‌تری و دشوارتری برای مقابله با تهدیدات اسرائیل و آمریکا و متحدان غربی-اش و نیز کشورهای محافظه‌کار هم‌پیمانانش که در محور محافظه‌کار قرار دارند، مواجه بود.
- باقری و یزدانی، ۱۳۹۷، در پژوهش خود با عنوان "تبیین منافع و اهداف استراتژیک جمهوری اسلامی ایران در اتحاد استراتژیک با حزب‌الله لبنان" نتایج تحقیق نشان داد اتحاد جمهوری اسلامی با حزب‌الله منجر به تأمین منافع استراتژیک ایران در ابعاد سیاسی، نظامی و امنیتی شده است. بررسی مسئله با استفاده از نظریه‌های اتحاد و ائتلاف از منظر نواقعی‌گرایی تهاجمی و تدافعی، نشان‌دهنده ماهیت توأمان تهاجمی و تدافعی این اتحاد است؛ منافع استراتژیک حاصل از آن نیز عبارت‌اند از: بیشینه‌سازی قدرت و امنیت، افزایش عمق استراتژیک و قدرت بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران، مقابله با هژمونی اسرائیل و آمریکا در خاورمیانه، کاهش ضریب امنیت ملی اسرائیل، حفظ محور مقاومت و گسترش شبکه متحدان.
- امهز، حکم، ۱۳۹۶، در پژوهش خود با عنوان "تحول نقش حزب‌الله لبنان و تأثیر آن بر بحران سوریه ۲۰۱۱-۲۰۱۷" نتایج تحقیق نشان داد جمهوری اسلامی ایران، سوریه و حزب‌الله لبنان به‌عنوان محور مقاومت تلاش کرده‌اند تا حدود زیادی به پوشش فعالیت‌های منطقه‌ای یکدیگر بپردازند. بحران سوریه تهدیدی جدی را برای یکی از

اضلاع محور مقاومت فراهم آورد و لذا حزب الله لبنان و ج.ا.ایران نیز به حمایت از دولت بشار اسد، به عنوان یکی از متغیرهای حل بحران سوریه مورد محاسبه قرار گرفتند. در این میان حزب الله لبنان نیز در راستای راهبرد مشترک با جمهوری اسلامی ایران مسیر حمایت فعالانه از بشار اسد را انتخاب کرد.

- موسوی، ۱۳۹۵، افزایش قدرت حزب الله در خاورمیانه و تأثیر آن بر رقابت های امنیتی ایران و عربستان سعودی از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۶، به این نتیجه رسید که همواره حزب الله در موازنه قدرت ایران و عربستان جایگاه حیاتی داشت. جنگ ۳۳ روزه که با پیروزی حزب الله همراه بود، به مثابه دوران اوج قدرت آن به شمار می رود. این وضعیت در سال های بعدی با واکنش تهاجمی کشورهای محافظه کار عرب همراه شد. پس از سال ۲۰۱۰ که مصادف با بهار عربی و انقلاب های مردمی در خاورمیانه بود، عربستان جبهه جدیدی را علیه مقاومت گشود. این جبهه رقابت در عرصه داخلی لبنان، بحران سوریه، عراق و یمن، فلسطین و جنبش حماس و تحریم های نظامی - مالی حزب الله شروع شد. در تمام این عرصه ها عربستان و متحدان عربی و غربی آن در پی تضعیف حزب الله و حامی اصلی آن یعنی ایران بودند. تمام گفتارهای این تحقیق روایت عرصه های رقابت ایران و عربستان با محوریت نقش حزب الله است. نتایج تحقیق حاضر نشان داد که همواره قدرت و نفوذ حزب الله لبنان در منطقه، بر افزایش قدرت منطقه ای ایران و تضعیف جایگاه سعودی تأثیر گذار بوده است.

- باقری و بصری، ۱۳۹۴، در پژوهش خود با عنوان " بررسی رابطه حزب الله لبنان با امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران از منظر سازه انگاری و نواقح گرای " تحقیق حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال اصلی است که چرا جمهوری اسلامی ایران از حزب الله لبنان حمایت می کند؟ فرضیه مقاله نیز عبارت است از اینکه حمایت جمهوری اسلامی ایران از حزب الله در راستای تأمین ابعاد مختلف امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، یعنی امنیت فیزیکی و امنیت هویتی آن است. نتایج مقاله با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی حاکی از آن است که در عین ضروری بودن استفاده از دو نظریه برای تحلیل موضوع، با نظریه سازه انگاری و نواقح گرای به ترتیب می توان تأثیر گذاری و تأثیر پذیری ابعاد امنیت هویتی و امنیت

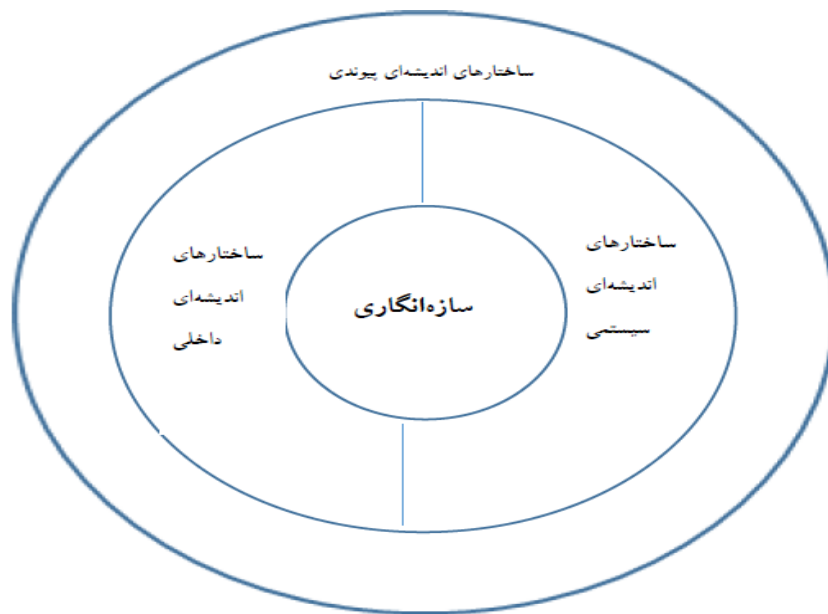
فیزیکی و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران را از این رابطه تحلیل کرد.

۲. مبانی نظری

هانتینگتون در نظریه برخورد تمدن‌ها، به‌طور مستقیم فرهنگ را وارد عرصه سیاست می‌کند و پارادایم غالب روابط بین‌الملل را پس از جنگ سرد، ارائه می‌دهد. به عقیده او منبع اصلی درگیری‌های بین‌المللی جهان آینده، منشأ فرهنگی دارد. تا پیش از انقلاب اسلامی، دین اسلام تنها یک دین بدون کارکردهای سیاسی محسوب می‌شد، اما انقلاب ایران جنبه‌های بالقوه سیاسی آن را آشکار کرد و تفکر شیعی با انسجام ساختاری در ایران نشان داد که توانایی به ظهور رساندن یکی از بزرگ‌ترین انقلاب‌های تاریخ را دارد. این توانایی باعث شد که بسیاری از نهضت‌های رهایی‌بخش و جنبش‌ها توجه خود را به ایران و اسلام معطوف کنند. (Zarghami, et al., 2013) به این ترتیب نقش حساس اسلام در صحنه سیاست بین‌المللی، باعث شد که ژئوپلیتیک کشورهایی که تمام یا اکثریت جمعیت آن‌ها مسلمان بودند، در نگرشی مجدد ارزیابی شود. از دیدگاه جغرافیای سیاسی، پیدایش نهضت‌های اسلامی، به‌منزله یکی از عوامل متغیر ژئوپلیتیک، موجب افزایش حساسیت‌ها در مورد دیگر عوامل ثابت آن شده است. از این دیدگاه با توجه به مرام و ایدئولوژی خاص جنبش‌های اسلامی، دستیابی آن‌ها به منابع نفتی، قدرت سیاسی مناطق حساس و ترانزیت جغرافیایی، اهمیت ژئوپلیتیک آن‌ها را چند برابر می‌کند. (fazeli, 2009: 110). در این راستا برای اولین بار فرانسوا توال برای اولین بار در به‌کارگیری واژه ژئوپلیتیک شیعه پیشگام شد. توال مذهب شیعه را به‌عنوان موضوعی که از ماهیت ژئوپلیتیک برخوردار است، در نظر گرفته و چنین استدلال می‌کند که نقطه ثقل جغرافیایی شیعیان، مناطقی است که بر روابط قدرت در سطح جهان تأثیرگذار است. برای مثال شیعیان ساکن در کرانه‌های خلیج فارس، دارای اهمیت ژئوپلیتیک هستند، چراکه هفتاد درصد نفت جهان که برای ادامه حیات و رشد اقتصادی جهان حیاتی است، در این منطقه واقع شده و هرگونه تحول و ناآرامی در این منطقه می‌تواند پیامدهای اقتصادی و سیاسی گسترده‌ای را به همراه داشته باشد. (Thual, 2003: 20) یکی از مهم‌ترین تعاریف در زمینه ژئوپلیتیک شیعه را نیز خانم مایل افشار مطرح نمود که در آن افزود: ژئوپلیتیک شیعه به مفهوم امتداد جغرافیای سیاسی شیعیان در کشورهای مختلف خاورمیانه بزرگ باهارتلند ایران است. ژئوپلیتیک تشیع

از نظر او، به مفهوم امتداد جغرافیای سیاسی شیعه در دیگر کشورها و با در نظر گرفتن موقعیت محوری ایران است. در واقع، کمربندی از تشیع، حیات اقتصادی، استراتژیکی و تاریخی بخش‌های وسیعی از جهان اسلام را در برمی‌گیرد و مناطقی از لبنان، سوریه، عراق، عربستان، کویت، بحرین، ایران، افغانستان، پاکستان و هندوستان را می‌پوشاند. (Mayel, 2004:5) در میان رویکردهای جغرافیای سیاسی، سازه‌انگاری رویکردی است برای بررسی روابط بین‌الملل که هنگام تبیین رفتار کنشگران بر اولویت متغیرهای غیرمادی و به‌طور مشخص هنجارها، فرهنگ، هویت‌ها و اندیشه‌ها تأکید دارد. این مکتب بر ساخته‌وپرداخته اجتماع بودن هویت‌ها و منافع کنشگران سیاست جهان تأکید می‌ورزد. هواداران رویکرد سازه‌انگاری روندهایی را به بررسی می‌گذارند که هویت‌ها و منافع کنشگران از طریق آن‌ها در جریان تعامل اجتماعی مستمر با سایر بازیگران تولید، بازتولید و گاه دگرگون می‌شود. (Philips, 2009: 204) به باور نیکلاس اونف، روندهای مذکور بر این مسئله تأکید دارد که همه کنش‌های انسانی در فضایی اجتماعی شکل می‌گیرند و معنا پیدا می‌کنند و این معنا سازی است که کم‌وبیش به واقعیت جهان شکل می‌بخشد. (Onuf, 1989: 36) دیدگاه سازه‌انگاران به این امر می‌پردازد که چگونه هویت‌ها و هنجارهای اجتماعی مردم می‌تواند با روابط نهادینه میان آن‌ها گسترش یابد. از آنجاکه منافع از روابط اجتماعی برمی‌خیزد و نه به شکلی تحلیلی و ماقبل آن، لزوماً نسبت به نوع تعامل میان دولت‌ها و همکاری با تعارض میان آن‌ها نه می‌توان خوش‌بین بود و نه بدبین. روابط دولت‌ها باهم بر اساس معنایی است که آن‌ها برای یکدیگر قائل‌اند و نه توزیع قدرت. مسئله دیگری که در رابطه با کیفیت برساختگی منافع و هویت بازیگران بازمی‌گردد توجه به این نکته است که سازه‌انگاران در این خصوص که منافع، هویت و کنش‌های دولت‌ها تا چه حد ساخته‌وپرداخته ساختارهای اندیشه‌ای سیستمی است یا ساختارهای اندیشه‌ای داخلی یا ساختارهای اندیشه‌ای که واسطه پیوند سطح داخلی و بین‌المللی هستند باهم اختلاف نظر دارند (Smith, 1996: 222)؛ بنابراین، از سه منظر می‌توان به نحوه برساختگی هویت، منافع و نیز کنش سیاست خارجی بازیگران نظام بین‌الملل توجه کرد که در این تحقیق به ساختارهای اندیشه‌ای ناشی از پیوند سطح داخلی و بین‌المللی توجه می‌شود (تصویر شماره ۱).

تصویر ۱- رویکرد سازه‌انگاری مبتنی بر الگوی سطح تعامل سیستمی - داخلی، منبع:
(Mahmoudi Kia, 2018: 159)

در این راستا به نظر می‌رسد جایگاه حزب‌الله لبنان همچنین می‌تواند بر وزن ژئوپلیتیکی و قدرت منطقه‌ای ایران نیز تأثیرگذار باشد. وزن ژئوپلیتیکی عبارت است از ثقل نیروها و عوامل مثبت و منفی مؤثر در قدرت ملی یک کشور. به عبارتی، وزن ژئوپلیتیکی جمع جبری عوامل قدرت ملی نیروها و عواملی چون بدهی‌های خارجی، شیوع بیماری‌های واگیردار، فقر، بیکاری، بی‌سوادی، بلایای طبیعی و غیره را شامل می‌شود. نقش منفی نیروها و عواملی نظیر سطح بالای بهداشت، باسوادی، قدرت نظامی، وجود ذخایر طبیعی، نظام سیاسی مقتدر و باثبات، درآمد سرانه بالا، وسعت سرزمینی و غیره نقش مثبتی در قدرت ملی دارند. برای حصول نتیجه مطلوب و منطقی از تعیین وزن ژئوپلیتیکی هر کشور، توجه به عوامل مثبت و منفی تشکیل‌دهنده قدرت ملی در کنار یکدیگر امری اجتناب‌ناپذیر است. وزن ژئوپلیتیکی، موقعیت یک کشور یا منزلت آن را در مجموعه‌ای از کشورها یا در یک سیستم ژئوپلیتیک جهانی و منطقه‌ای نشان می‌دهد (Azami, 2006: 156). در زمینه قدرت منطقه‌ای نیز ساموئل بی کوهن جغرافی‌دان معاصر آمریکایی عواملی را که بر قدرت و نقش هر یک از اجزای سیستم، نظیر دولت‌ها و کشورها تأثیر می‌گذارند، این‌گونه برمی‌شمارد:

- عوامل و تحولات داخلی نظیر ساخت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و فناوری.
- عوامل خارجی، تجارت خارجی، روابط سیاسی و پایگاه‌های نظامی، هم‌پیمانان خارجی، مسائل مهاجرت و غیره که به توسعه و کنش متقابل بین کشورها و دولت‌ها و هم‌بستگی آن‌ها به‌عنوان اجزای سیستم کمک می‌کنند (Azami, 2006: 157).

قدرت‌های منطقه‌ای، در واقع، قدرتمندترین دولت‌ها در سطح مناطق یا سیستم‌های منطقه‌ای هستند. تعداد قدرت‌های منطقه‌ای در هر منطقه، بستگی به وضع توزیع قدرت در آن منطقه دارد. بر این اساس، ممکن است منطقه شکل تک‌قطبی، دوقطبی یا چندقطبی داشته باشد. وضعیت تک‌قطبی، معمولاً در مناطقی شکل می‌گیرد که قدرت منطقه‌ای موجود، هم‌زمان قدرت بزرگ یا ابرقدرت نیز باشد؛ مثل روسیه در آسیای مرکزی و ایالات متحده در آمریکای شمالی. توزیع قدرت در مناطقی که فاقد چنین قدرت‌هایی هستند، معمولاً تحت تأثیر دخالت قدرت‌های فرا منطقه‌ای است. آن‌ها ممکن است از نقش محوری یک قدرت منطقه‌ای حمایت کنند (مثل ایران در خلیج فارس طی دهه ۱۹۷۰ که به‌تبع دکترین نیکسون موقعیت ژاندارمری پیدا کرده بود) یا به متوازن‌سازی قطب‌های قدرت تمایل داشته باشند (نظیر آنچه طی دهه‌های اخیر در خلیج فارس اتفاق افتاده است). ایویند استرود، از محققان این حوزه مطالعاتی، برای قدرت منطقه‌ای یا به تعبیر وی ((قدرت بزرگ منطقه‌ای)) چهار مشخصه تعریف می‌کند. به تعریف وی، قدرت منطقه‌ای دولتی است که :

۱. به لحاظ جغرافیایی در بخشی از منطقه معینی قرار گیرد.
۲. قادر به مقابله با هرگونه ائتلاف سایر دولت‌ها در منطقه باشد.
۳. نفوذ بالایی در امور منطقه‌ای داشته باشد.
۴. به‌واسطه منزلت و اعتبار منطقه‌ای‌اش، پتانسیل تبدیل شدن به قدرت بزرگ در مقیاس جهانی را داشته باشد. (Flemes, 2007)

۳. روش‌شناسی

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر ماهیت و روش، از نوع پژوهش‌های توصیفی-تحلیلی و از نظر هدف از نوع کاربردی (عملی) می‌باشد. به‌منظور ارزیابی روابط میان متغیرهای مدل مفهومی، داده‌ها

به صورت کمی و با استفاده از پرسشنامه گردآوری شده‌اند. پرسشنامه تحقیق حاضر نیز بر اساس مرور ادبیات تحقیق و مبانی نظری طراحی گردید. در تحقیق حاضر جامعه آماری شامل کلیه اساتید دانشگاه (رشته‌های علوم سیاسی، جغرافیای سیاسی، روابط بین‌الملل، ژئوپلیتیک، مدیریت استراتژیک) و همچنین کارشناسان حوزه‌های سیاسی - نظامی و افراد وابسته به سپاه پاسداران، وزارت امور خارجه و ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌باشند. با توجه به اینکه حجم جامعه معین نیست، ابتدا یک مطالعه مقدماتی با توزیع پرسشنامه میان ۲۰ نفر، از اساتید و کارشناسان، انجام شد و با برآورد واریانس نمونه آماری در سطح اطمینان ۹۵ درصد، حجم نمونه محاسبه گردید. (۹۴ نفر) که از این تعداد ۴۰ نفر به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. مقیاس پرسشنامه‌های حاضر به صورت طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت (گزینه ۱: خیلی کم، گزینه ۲: کم، گزینه ۳: نظری ندارم، گزینه ۴: زیاد و گزینه ۵: خیلی زیاد) طراحی گردید. در راستای تجزیه و تحلیل داده‌ها و بر اساس نتایج به دست آمده از پرسشنامه، نتایج داده‌های حاضر از طریق آزمون میانگین و آزمون دوجمله‌ای در نرم‌افزار spss محاسبه شده و در مقابل هر شاخص قرار می‌گیرد و در نهایت شاخص‌ها مورد ارزیابی و تحلیل قرار می‌گیرند. در راستای ارزیابی پایایی گزاره‌های پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ و شاخص پایایی ترکیبی (cr^2) استفاده شده است. برای ارزیابی روایی پرسشنامه نیز از روش روایی لاوشی بر مبنای اعتبار سنجی (CVR) استفاده شده است. معمولاً اعضای پانل می‌بایست از متخصصانی باشند که در حوزه مورد مطالعه در گذشته و در حال حاضر فعالیت‌هایی داشته‌اند و کاملاً با محدوده مورد مطالعه و موضوع تحقیق تسلط داشته باشند. اگرچه روش پیشنهادی لاوشی تعداد اعضا را ۴ نفر اعلام می‌کند اما تصمیم بر آن شد که تا حد امکان از اعضای بیشتری در این مطالعه استفاده شود. این تصمیم ضمن غلبه بر محدودیت‌های آتی نظیر انصراف افراد از شرکت در مطالعه و عدم برگشت پرسشنامه، باعث افزایش قابلیت اطمینان نتایج نیز می‌شد (Lawshe, 1975: 42). در راستای تعیین اعضای پانل اعتبار سنجی، تعداد ۸ نفر از اساتید و کارشناسان حوزه‌های ژئوپلیتیک و کارشناسان حوزه‌های نظامی تعیین گردیدند. بر اساس تکنیک لاوشی، آرای اعضای گروه پانل که به گزینه E (ضروری) تعلق داشته است، از طریق نسبت روایی

محتوایی که از این پس با اختصار CVR نشان داده می‌شود، کمی سازی می‌شود (Lawshe, 1975: 42).

$$CVR = \frac{n_E - n/2}{n/2}$$

n_E = تعدادی از اعضای پنل که سؤالات را ضروری تشخیص دادند.

$$n/2 = \text{تعداد کل اعضای گروه بخش بر عدد ۲.}$$

همواره مقادیری که به CVI اختصاص می‌یابد عبارت است از :

هنگامی که کمتر از نیمی از افراد گزینه "ضروری" را انتخاب نمایند و نیمی دیگر از افراد گزینه‌های دیگر را انتخاب نمایند، CVI صفر می‌شود. هنگامی که تمامی افراد گزینه "ضروری" را انتخاب کنند، CVI برابر با ۱ می‌شود. (که به منظور تبدیل آسان‌تر به مقدار ۰.۹۹ تعدیل می‌شود، در مدل CVR بر اساس تعداد ۸ نفر از اعضا، چنانچه نمره CVR زیر نمره ۰.۷۵ شود، گویه حاضر رد می‌شود و بالاتر از ۰.۷۵ گواهی بر اثبات گویه حاضر می‌باشد.) و در نهایت جهت سنجش پایایی تحقیق، بر اساس بررسی‌های انجام شده، نتایج نشان می‌دهد که مقدار ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی تمامی متغیرها بیشتر از حداقل قابل قبول ۰.۷ می‌باشد، لذا سازه‌های این مطالعه به گونه‌ای مطلوب دارای پایایی می‌باشد و پایایی کل داده‌های حاضر بر اساس آلفای کرونباخ ۰.۷۳ به دست آمده است که نشان از پایایی قابل قبول دارد.

جدول ۱. متغیرها و آلفای کرونباخ

ردیف	سازه	ضریب آلفای کرونباخ	پایایی کل
۱	مهم‌ترین عوامل مؤثر بر افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان	۰.۷۲	۰.۷۳
۲	تعیین دستاوردهای حزب‌الله لبنان	۰.۷۷	
۳	ارتقاء جایگاه ژئوپلیتیکی ایران در منطقه خاورمیانه پس از افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان	۰.۷۰	

مأخذ: (Authors)

با توجه به ارزیابی معیارهای بکار رفته در پژوهش حاضر، شاخص‌های سه عوامل جدول شماره ۱، بر اساس مبانی نظری و تحقیقات صورت گرفته در زمینه موضوع حاضر تدوین گردیده است و بر این اساس منابع الگوی مفهومی تحقیق، شاخص‌ها و زیرمعیارها به صورت جدول ۲ ارائه می‌گردد. همچنین اعتبار سنجی داده‌های پژوهش حاضر بر اساس روش لاوشی به صورت جداگانه انجام گرفته است که شاخص‌های آن به صورت جدول شماره ۲ می‌باشد.

جدول ۲. معیارهای به کار رفته در پژوهش

منبع	زیرمعیارها	مهم‌ترین عوامل مؤثر بر افزایش قدرت منطقه‌ای حزب الله لبنان
(ahmadian and mohseni,2020) (باقری دولت‌آبادی، ۱۳۹۹) (بیری، ۱۳۹۸) (Daher,2015) (دراج، ۲۰۱۰) (جانسون، ۲۰۰۷) (Kubalkova,2001)	<ul style="list-style-type: none"> • پیروزی در جنگ‌های متوالی در جنگ داخلی سوریه نظیر جنگ القصیر، الخالدین و.. آزادسازی مناطق تحت اشغال داعش • فلج کردن قدرت کشورهای حامی داعش • افزایش بازدارندگی جبهه مقاومت در مقابل رژیم صهیونیستی • افزایش بازدارندگی جبهه مقاومت در مقابل عربستان سعودی • افزایش بازدارندگی جبهه مقاومت در مقابل آمریکا • توسعه توانمندی‌های هجومی • افزایش تجارب نظامی نیروهای حزب الله در جنگ‌های داخلی • بهبود ساختار نظامی و تشکیلات حزب الله لبنان با شناخت نقاط ضعف این کشور در مواجهه با دشمنان 	عوامل نظامی
(میرعلی و معصومی زارع، ۱۳۹۹) (باقری دولت‌آبادی، ۱۳۹۹) (فتاحی اردکانی، ۱۳۹۸)	<ul style="list-style-type: none"> • جلوگیری از تبدیل سوریه به پایگاه‌های نظامی - اطلاعاتی آمریکا • جلوگیری از تغییر رژیم سوریه و افزایش نفوذ صهیونیسم در منطقه 	عوامل سیاسی راهبردی

<p>(ahmadian and mohseni,2020) (Balanche,2018) (lina and et al,2014) (حسینی، ۱۳۹۰)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • جلوگیری از تغییر رژیم سوریه و افزایش نفوذ عربستان سعودی در منطقه • جلوگیری از تبدیل سوریه به پایگاه‌های تکفیری‌ها از مناطق مختلف جهان • جلوگیری از بهره‌برداری رژیم صهیونیستی از جنگ در سوریه • جلوگیری از قطع ارتباط بین محور مقاومت از طریق شکست سوریه و سرنگونی نظام حاکم • ناکام گذاشتن تلاش‌های اسرائیل برای تبدیل منطقه جولان به خاک اسرائیل • تبدیل حزب‌الله به یک قدرت تأثیرگذار در سطح منطقه‌ای • تقویت مشارکت‌های نظامی - سیاسی حزب‌الله با متحدان جبهه مقاومت 	
<p>(فتاحی اردکانی، ۱۳۹۸) (گلچین، ۱۳۹۸) (عباسی و صادقی، ۱۳۹۱) (Maltzahn,2013) (caroline,2009) (حسینی، ۱۳۸۷)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • دوری سایه جنگ از لبنان با پیش گرفتن بر تهدیدات تکفیری‌ها و تروریست‌ها • جلوگیری از تأثیرگذاری بحران سوریه بر لبنان و مانع از بروز جنگ داخلی در کشور • حفظ حاکمیت ملی و وحدت اراضی لبنان • ناکام گذاشتن نقشه تجزیه لبنان که هدف برخی کشورهای منطقه بوده است. • کاهش عملیات موشکی علیه لبنان 	<p>عوامل داخلی</p>
<p>منبع</p>	<p>زیرمعیارها</p>	<p>تعیین دستاوردهای حزب‌الله لبنان</p>
<p>(میرعلی و معصومی زارع، ۱۳۹۹) (اسمعیلی و همکاران، ۱۳۹۹) (ببری، ۱۳۹۸) (Pollack,2015) (Richards and) (Michael,2015)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جنگ داخلی سوریه • اثرگذاری حزب‌الله لبنان در مقابله با اسرائیل • اثرگذاری حزب‌الله لبنان در شکست گروهک تروریستی داعش • اثرگذاری حزب‌الله لبنان در مقابله بانفوذ آمریکا در لبنان • اثرگذاری حزب‌الله لبنان در مقابله بانفوذ آمریکا در سوریه • اثرگذاری حزب‌الله لبنان در مقابله بانفوذهای ایدئولوژیک 	<p>مقابله با تهدیدات امنیتی ایران و جبهه مقاومت</p>

<p>(nassief,2014) (Ben-Yishai,2015)</p>	<p>عربستان سعودی</p> <ul style="list-style-type: none"> • اثرگذاری حزب‌الله لبنان در مقابله بانفوذ سیاسی عربستان سعودی در منطقه • انزوای استراتژیک عربستان سعودی در منطقه خاورمیانه • انزوای استراتژیک رژیم صهیونیستی در منطقه خاورمیانه • انزوای استراتژیک ایالات متحده در منطقه خاورمیانه 	
<p>(ahmadian and mohseni,2020) (باقری دولت‌آبادی، ۱۳۹۹) (اسمعیلی و همکاران، ۱۳۹۹) (بیری، ۱۳۹۸) (Naylor,2015) (Amidror,2015) (Erdbrink,2016) (عباسی و صادقی، ۱۳۹۱)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جهت ارتقاء امنیت ملی ایران • اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جهت افزایش وزن ژئوپلیتیکی ایران • اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جهت افزایش توان‌های دفاعی ایران • اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جهت افزایش نفوذ منطقه‌ای ایران • اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جهت افزایش قدرت ایران علیه اسرائیل • اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جهت موازنه قدرت به نفع ایران در بحران‌های خاورمیانه 	<p>تأثیرات حزب‌الله در ارتقاء جایگاه ایران در منطقه خاورمیانه</p>
<p>منبع</p>	<p>زیرمعیارها</p>	<p>ارتقاء جایگاه</p>
<p>(نوری، ۱۳۹۹) (عباسیان و همکاران، ۱۳۹۸) (دهشیری و غفوری، ۱۳۹۴) (آقامحمدی و امید، ۱۳۹۷) (بازرگان و پوراحمدی، ۱۳۹۷) (میبیدی، ۱۳۹۷)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • پیروزی متحدان ایران در جنگ داخلی سوریه و تغییر معادلات بحران سوریه به نفع ایران • خروج رژیم تروریستی ایالات متحده آمریکا از منطقه خاورمیانه • کاهش نفوذهای رژیم قاصب صهیونیست در منطقه خاورمیانه • شکست خوردن پیمان ابراهیم در میان کشورهای خاورمیانه • کاهش قدرت سیاسی - نظامی و نفوذهای ترکیه در منطقه خاورمیانه • کاهش قدرت سیاسی - نظامی و نفوذهای عربستان سعودی در منطقه خاورمیانه • کاهش قدرت سیاسی - نظامی و نفوذهای قطر در منطقه خاورمیانه 	<p>ژئوپلیتیکی ایران در منطقه خاورمیانه پس از افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان</p>

	<ul style="list-style-type: none"> کاهش قدرت سیاسی - نظامی و نفوذهای امارات در منطقه خاورمیانه 	
--	---	--

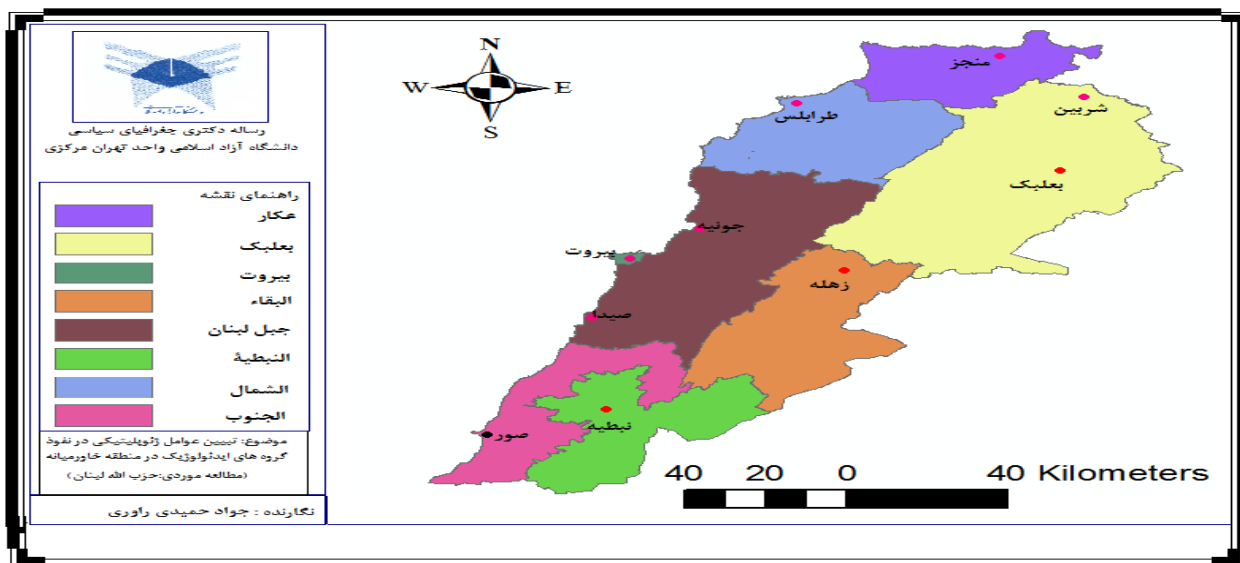
مأخذ: (Authors)

۴. تحلیل یافته‌های تحقیق

۱. قلمرو تحقیق

۱.۱. لبنان و حزب الله

موقعیت جغرافیایی لبنان در نقطه طلاق مدیترانه و جهان عرب منجر به شکل‌گیری تاریخی غنی و تنوع دینی، نژادی و فرهنگی شده است. لبنان را عروس خاورمیانه گویند و بیروت از حیث کیفیت زندگی از برترین شهرهای جهان عرب محسوب می‌شود و لبنان بالاترین درآمد سرانه غیرنفتی را در جهان عرب دارد. (Mirzaei, 2013).

نقشه شماره ۲. مرزبندی استان‌های لبنان، مأخذ (Authors):

لبنان سرزمینی بلند و کوهستانی است که در کرانه شرقی دریای مدیترانه قرار دارد. کرانه‌های لبنان ۲۵۵ کیلومتر درازا دارد (Johnson, 2006: 13). رودخانه‌های مهم لبنان عبارت‌اند از: عاصی و لیطانی در دره سهل البقاع، و کلب. رشته‌کوه‌های لبنان عبارت‌اند از: رشته‌کوه‌های لبنان

شرقی و رشته‌کوه‌های لبنان غربی که میان این دو رشته کوه، دره سهل‌البقاع قرار گرفته‌است. لبنان از شمال و شرق با سوریه و از جنوب با اسرائیل هم‌مرز است. (Hosseini, 2017) مرز لبنان با سوریه ۳۷۵ کیلومتر است درحالی‌که مرز لبنان با اسرائیل تنها ۷۹ کیلومتر است. قسمتی از مرز جنوبی لبنان که همچنان تحت اشغال اسرائیل است مزارع شبعاً نام دارد. لبنان یکی از کوچک‌ترین کشورهای دنیاست که مساحتی حدود ۱۰۴۵۲ کیلومترمربع (۴۰۳۵ مایل مربع) دارد و از لحاظ بزرگی، رده ۱۶۲ را در بین کشورهای جهان داراست. بسیاری از مناطق لبنان کوهستانی است به‌جز مناطق ساحلی کم‌عرض و دره بقاع که بخش مهمی از صنعت کشاورزی لبنان در آن متمرکز شده است. از آنجاکه مردم لبنان در ۶۰ سال گذشته به شهرنشینی روی آورده‌اند، بیشتر جمعیت این کشور در شهرها به‌ویژه در پایتخت آن بیروت و اطراف آن سکنی گزیده‌اند. بیش از نیمی از لبنانی‌ها در بیروت زندگی می‌کنند. لبنان شامل ۶ استان و ۲۵ ناحیه است. نواحی خود به چندین منطقه تقسیم می‌شوند که این نواحی نیز شامل چندین شهر و روستا می‌باشند. استان‌های لبنان شامل استان بیروت (که تنها محدود به شهر بیروت می‌گردد)، استان بقاع (که شامل نواحی هرمل، بعلبک، زهله، بقاع غربی و رایشه می‌گردد). استان نبطیه (جبل عامل) که شامل نبطیه، حصیبه، مرجعیون و نبت جبیل می‌گردد، استان شمالی (الشمال) شامل ۷ ناحیه عکار، طرابلس، زغرتا، بشری، البترون، الکوهره و المینیه دانیه می‌گردد، استان جنوبی (الجنوب) شامل صیدا، صور و جزین و استان جبل لبنان (جبل‌البنانیه) شامل جمیل، کسروان، المتن، بعبدا، عالیه، و الشموف می‌باشد. ۶۰ درصد از جمعیت لبنان مسلمان و ۴۰ درصد مسیحی هستند. لبنان دارای جمعیت کوچکی از کردها نیز می‌باشد که از مناطق شمالی سوریه و جنوب شرق ترکیه مهاجرت نموده‌اند و بین ۷۵ تا ۱۰۰ هزار نفر تخمین زده می‌شوند که در مناطق سنی‌نشین زندگی می‌کنند. کردها طی سال‌های اخیر توانسته‌اند شهروندی دولت لبنان را کسب نمایند. شیعیان (به‌تنهایی) بزرگ‌ترین فرقه در لبنان می‌باشند. حدود ۱۶ میلیون نفر با نسب و اصالت لبنانی در سراسر دنیا زندگی می‌کنند.

جنبش مقاومت اسلامی حزب‌الله در سال ۱۹۸۲ تشکیل گردید و عمدتاً شامل شیعیان مذهبی جنوب لبنان می‌شود. سیدحسین نصرالله دبیرکل حزب‌الله شده است. مناطق نفوذ و حضور هواداران حزب‌الله بیشتر در مناطق جنوب لبنان و بقاع (مشرق لبنان) و عالیه (در استان جبل

لبنان) می‌باشد. (Abutaleb, 2008) جنبش امل که سکولار است به دبیرکلی نیبه بری که سال‌هاست ریاست مجلس لبنان را در اختیار دارد. جنبش امل نیز بخشی از بدنه شیعیان لبنان را نمایندگی می‌کند. جنبش امل در ارتباط و نزدیکی کاملی با حزب‌الله می‌باشد. با توجه به نظریه رویکرد سازه‌نگاری و روابط تنگاتنگ جمهوری اسلامی ایران و حزب‌الله لبنان، اهداف حزب‌الله پس از حمله اسرائیل به لبنان در اوایل دهه هشتاد میلادی و انشعاب حزب امل، گروهی که هسته اولیه حزب‌الله را تشکیل می‌دادند، به‌ضرورت ایجاد تشکیلات اسلامی واقف گشته و با سرلوحه قرار دادن سه اصل به‌عنوان اهداف تشکیل حزب‌الله، اقدام به تهیه طرحی برای ارائه آن به حضرت امام خمینی نمودند. این گروه سه هدف اصلی زیر را محور کار خود قراردادند (Behfar, 2011: 89).

الف) اسلام به‌عنوان شیوه کامل، فراگیر و شایسته برای زندگی بهتر و پایه فکری، عقیدتی، ایمانی و عملی که تشکیلات موردنظر بر اساس آن ایجاد شود.

ب) مقاومت در برابر اشغالگری اسرائیل، به‌عنوان خطر جاری و آینده که به دلیل آثاری که بر لبنان و منطقه می‌گذارد، باید در اولویت‌های رویارویی قرار گیرد و نیازمند ایجاد ساختار جهادی و مبارزاتی و به‌کارگیری همه امکانات لازم برای انجام مأموریت و وظایف آن است (Behfar, 2011: 89).

۲.۴. تجزیه و تحلیل یافته‌های توصیفی

۱.۲.۴. سنجش آمار توصیفی

آمار توصیفی تحقیق حاضر به دو بخش دستاوردهای حزب‌الله لبنان در جنگ داخلی سوریه و جایگاه حزب‌الله لبنان در اهداف منطقه‌ای ایران می‌پردازد.

مهم‌ترین عوامل مؤثر بر افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان

در جهت تجزیه و تحلیل پرسش‌های آمار توصیفی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان، ابتدا پرسش‌ها از یکدیگر تفکیک گردید و سپس در نرم‌افزار SPSS عملیات کدگذاری انجام گرفت، کدگذاری به‌صورت طیف لیکرت، اعداد ۱ تا ۵ ثبت گردید و پس‌از آن داده‌های پرسشنامه‌ها در محیط نرم‌افزار و در قسمت Data view ثبت گردید، پس‌از آن با استفاده از دستور frequencies میانگین هر یک از سؤال‌ها و طبقه‌بندی آن‌ها در یک

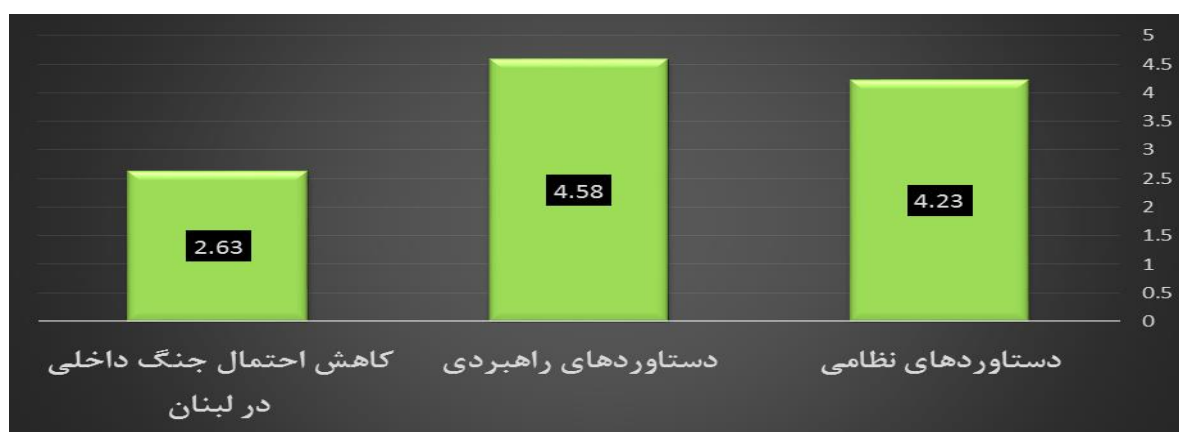
جدول کلی ثبت گردید که نتایج آن به صورت زیر می باشد:

جدول ۲. آمار توصیفی مهم ترین عوامل مؤثر بر افزایش قدرت منطقه ای حزب الله لبنان

ردیف	نام شاخص	گویه ها	میانگین هر شاخص	میانگین کلی شاخص
۱	دستاوردهای نظامی	پیروزی در جنگ های متوالی در جنگ داخلی سوریه نظیر جنگ القصیر، الخالدین و.. آزادسازی مناطق تحت اشغال داعش	۴.۷۴	۴.۲۳
۲		فلج کردن قدرت کشورهای حامی داعش	۳.۶۲	
۳		افزایش بازدارندگی جبهه مقاومت در مقابل رژیم صهیونیستی	۴.۴۳	
۴		افزایش بازدارندگی جبهه مقاومت در مقابل عربستان سعودی	۴.۷۷	
۵		افزایش بازدارندگی جبهه مقاومت در مقابل آمریکا	۴.۰۲	
۶		توسعه توانمندی های هجومی	۳.۰۲	
۷		افزایش تجارب نظامی نیروهای حزب الله در جنگ های داخلی	۴.۴۲	
۸		بهبود ساختار نظامی و تشکیلات حزب الله لبنان با شناخت نقاط ضعف این کشور در مواجهه با دشمنان	۴.۸۵	
۹	دستاوردهای راهبردی	جلوگیری از تبدیل سوریه به پایگاه های نظامی - اطلاعاتی آمریکا	۴.۸۹	۴.۵۸
۱۰		جلوگیری از تغییر رژیم سوریه و افزایش نفوذ صهیونیسم در منطقه	۴.۷۴	
۱۱		جلوگیری از تغییر رژیم سوریه و افزایش نفوذ عربستان سعودی در منطقه	۴.۳۱	
۱۲		جلوگیری از تبدیل سوریه به پایگاه های تکفیری ها از مناطق مختلف جهان	۴.۷۷	
۱۳		جلوگیری از بهره برداری رژیم صهیونیستی از جنگ در سوریه	۳.۵۲	
۱۴		جلوگیری از قطع ارتباط بین محور	۴.۹۷	

		مقاومت از طریق شکست سوریه و سرنگونی نظام حاکم	
	۴.۸۵	ناکام گذاشتن تلاش‌های اسرائیل برای تبدیل منطقه جولان به خاک اسرائیل	۱۵
	۴.۶۴	تبدیل حزب‌الله به یک قدرت تأثیرگذار در سطح منطقه‌ای	۱۶
	۴.۵۵	تقویت مشارکت‌های نظامی - سیاسی حزب‌الله با متحدان جبهه مقاومت	۱۷
۲.۶۳	۴.۳۴	دوری سایه جنگ از لبنان با پیش گرفتن بر تهدیدات تکفیری‌ها و تروریست‌ها	۱۸
	۲.۲۱	جلوگیری از تأثیرگذاری بحران سوریه بر لبنان و مانع از بروز جنگ داخلی در کشور	۱۹
	۳.۶۲	حفظ حاکمیت ملی و وحدت اراضی لبنان	۲۰
	۱.۳۲	ناکام گذاشتن نقشه تجزیه لبنان که هدف برخی کشورهای منطقه بوده است.	۲۱
	۱.۶۷	کاهش عملیات موشکی علیه لبنان	۲۲

مأخذ (Authors):

نمودار ۱. امار توصیفی امار توصیفی دستاوردهای حزب‌الله لبنان در جنگ داخلی سوریه

مأخذ (Authors):

بر اساس آمار و اطلاعات نمودار ۱، نتایج نشان می‌دهد که در زمینه مهم‌ترین عوامل مؤثر برافزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان، در مجموع دستاوردهای راهبردی بیش از دستاوردهای نظامی و کاهش احتمال جنگ داخلی در لبنان در میان کلیه دستاوردهای این سازمان در جنگ داخلی سوریه بوده است. در زمینه دستاوردهای راهبردی عواملی نظیر (جلوگیری از تبدیل سوریه به پایگاه‌های نظامی - اطلاعاتی آمریکا، جلوگیری از قطع ارتباط بین محور مقاومت و ناکام گذاشتن تلاش‌های اسرائیل برای تبدیل منطقه جولان به خاک اسرائیل) بیشترین تأثیرات را داشتند. پس از دستاوردهای راهبردی، دستاوردهای نظامی حزب‌الله لبنان در زمینه‌های (بهبود ساختار نظامی و تشکیلات حزب‌الله لبنان، افزایش بازدارندگی جبهه مقاومت در مقابل عربستان سعودی و پیروزی در جنگ‌های متوالی در جنگ داخلی سوریه) بیشترین تأثیرات را در زمینه دستاوردهای حزب‌الله در جنگ داخلی سوریه ایفا نموده است و در نهایت نتایج نشان می‌دهد که نقش‌آفرینی حزب‌الله لبنان در جنگ داخلی سوریه در زمینه کاهش احتمال جنگ داخلی در لبنان به‌عنوان مهم‌ترین عوامل مؤثر برافزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان محسوب نمی‌شود در مجموع این‌چنین به نظر می‌رسد که حزب‌الله لبنان در جریان جنگ داخلی سوریه، دستاوردهای راهبردی و نظامی مهمی در این زمینه به دست آورده است.

تعیین دستاوردهای حزب‌الله لبنان

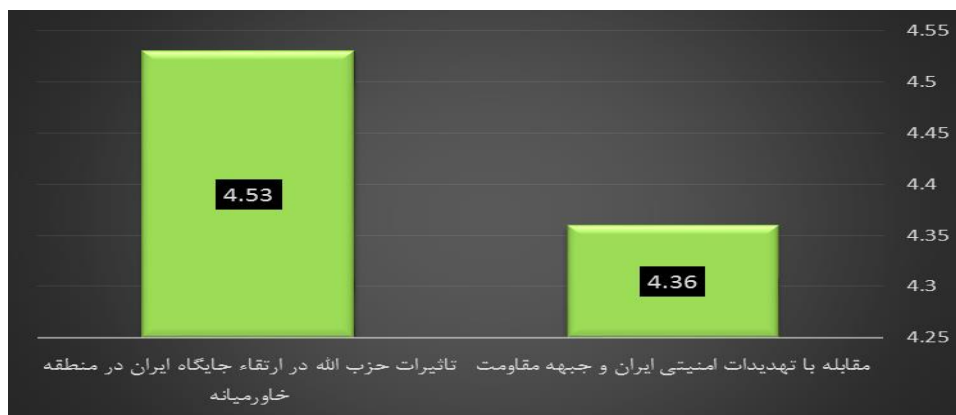
آمار توصیفی تعیین دستاوردهای حزب‌الله لبنان بر مبنای شاخص‌های مقابله با تهدیدات امنیتی ایران و جبهه مقاومت و تأثیرات حزب‌الله در ارتقاء جایگاه ایران در منطقه خاورمیانه به صورت جدول ۳ به دست آمده است.

جدول ۳. آمار توصیفی تعیین دستاوردهای حزب‌الله لبنان

ردیف	نام شاخص	گویه‌ها	میانگین هر شاخص	میانگین کلی شاخص
۱	مقابله با تهدیدات امنیتی ایران و جبهه	اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جنگ داخلی سوریه	۴.۶۴	۴.۳۶
	مقاومت	اثرگذاری حزب‌الله لبنان در مقابله با اسرائیل	۴.۸۹	

	۴.۲۳	اثرگذاری حزب‌الله لبنان در شکست گروهک تروریستی داعش		۳
	۳.۲۲	اثرگذاری حزب‌الله لبنان در مقابله بانفوذ آمریکا در لبنان		۴
	۴.۵۱	اثرگذاری حزب‌الله لبنان در مقابله بانفوذ آمریکا در سوریه		۵
	۴.۶۷	اثرگذاری حزب‌الله لبنان در مقابله بانفوذهای ایدئولوژیک عربستان سعودی		۶
	۴.۳۴	اثرگذاری حزب‌الله لبنان در مقابله بانفوذ سیاسی عربستان سعودی در منطقه		۷
	۴.۸۵	انزوای استراتژیک عربستان سعودی در منطقه خاورمیانه		۸
	۴.۷۲	انزوای استراتژیک رژیم صهیونیستی در منطقه خاورمیانه		۹
	۳.۵۸	انزوای استراتژیک ایالات متحده در منطقه خاورمیانه		۱۰
۴.۵۳	۴.۷۲	اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جهت ارتقاء امنیت ملی ایران	تأثیرات حزب‌الله در ارتقاء جایگاه ایران در منطقه خاورمیانه	۱۱
	۴.۳۶	اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جهت افزایش وزن ژئوپلیتیکی ایران		۱۲
	۴.۵۹	اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جهت افزایش توان‌های دفاعی ایران		۱۳
	۴.۵۵	اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جهت افزایش نفوذ منطقه‌ای ایران		۱۴
	۴.۹۶	اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جهت افزایش قدرت ایران علیه اسرائیل		۱۵
	۴.۰۲	اثرگذاری حزب‌الله لبنان در جهت موازنه قدرت به نفع ایران در بحران‌های خاورمیانه		۱۶

مأخذ (Authors) :

نمودار ۲. آمار توصیفی تعیین دستاوردهای حزب الله لبنان
 مأخذ (Authors):

بر اساس داده‌های نمودار ۲، نتایج نشان می‌دهد که در زمینه تعیین دستاوردهای حزب الله لبنان، تأثیرات حزب الله در ارتقاء جایگاه ایران در منطقه خاورمیانه تأثیرپذیری بیشتری نسبت به مقابله با تهدیدات امنیتی ایران و جبهه مقاومت دارا می‌باشد و در این میان در مجموع عوامل زیر بیشترین تأثیرات را در زمینه جایگاه حزب الله لبنان در اهداف منطقه‌ای ایران ایفا می‌کنند:

- اثرگذاری حزب الله لبنان در مقابله با اسرائیل
- انزوای استراتژیک عربستان سعودی در منطقه خاورمیانه
- اثرگذاری حزب الله لبنان در جهت افزایش قدرت ایران علیه اسرائیل
- اثرگذاری حزب الله لبنان در جهت ارتقاء امنیت ملی ایران

ارتقاء جایگاه ژئوپلیتیکی ایران در منطقه خاورمیانه پس از افزایش قدرت منطقه‌ای حزب الله لبنان

آمار توصیفی ارتقاء جایگاه ژئوپلیتیکی ایران در منطقه خاورمیانه پس از افزایش قدرت منطقه‌ای حزب الله لبنان به صورت جدول ۳ به دست آمده است.

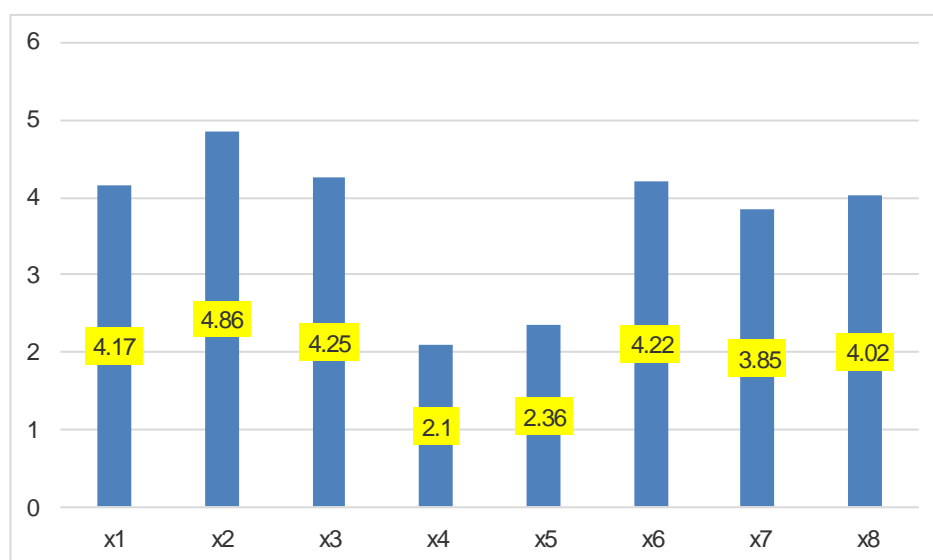
جدول ۳. آمار توصیفی ارتقاء جایگاه ژئوپلیتیکی ایران در منطقه خاورمیانه پس از افزایش قدرت منطقه‌ای حزب الله لبنان

ردیف	گروه‌ها	میانگین هر	میانگین کلی
------	---------	------------	-------------

شاخص	شاخص		
۳.۷۲	۴.۱۷	پیروزی متحدان ایران در جنگ داخلی سوریه و تغییر معادلات بحران سوریه به نفع ایران	۱
	۴.۸۶	خروج رژیم تروریستی ایالات متحده آمریکا از منطقه خاورمیانه	۲
	۴.۲۵	کاهش نفوذهای رژیم قاصب صهیونیست در منطقه خاورمیانه	۳
	۲.۱۰	شکست خوردن پیمان ابراهیم در میان کشورهای خاورمیانه	۴
	۲.۳۶	کاهش قدرت سیاسی - نظامی و نفوذهای ترکیه در منطقه خاورمیانه	۵
	۴.۲۲	کاهش قدرت سیاسی - نظامی و نفوذهای عربستان سعودی در منطقه خاورمیانه	۶
	۳.۸۵	کاهش قدرت سیاسی - نظامی و نفوذهای قطر در منطقه خاورمیانه	۷
	۴.۰۲	کاهش قدرت سیاسی - نظامی و نفوذهای امارات در منطقه خاورمیانه	۸

مأخذ (Authors):

نمودار ۳- آمار توصیفی ارتقاء جایگاه ژئوپلیتیکی ایران در منطقه خاورمیانه پس از افزایش قدرت

منطقه‌ای حزب الله لبنان

بر اساس نتایج آمار توصیفی جدول ۴، نتایج نشان می‌دهد که شاخص‌های خروج رژیم تروریستی ایالات متحده آمریکا از منطقه خاورمیانه، کاهش نفوذهای رژیم قاصب صهیونیست

در منطقه خاورمیانه و کاهش قدرت سیاسی - نظامی و نفوذهای عربستان سعودی در منطقه خاورمیانه از جمله مهم‌ترین عوامل ارتقاء جایگاه ژئوپلیتیکی ایران در منطقه خاورمیانه پس از افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان محسوب می‌شوند و در سوی مقابل عوامل شکست خوردن پیمان ابراهیم در میان کشورهای خاورمیانه و کاهش قدرت سیاسی - نظامی و نفوذهای ترکیه در منطقه خاورمیانه به‌عنوان عوامل ارتقاء جایگاه ژئوپلیتیکی ایران پس از افزایش قدرت حزب‌الله لبنان محسوب نمی‌شوند.

۲.۲.۴. آمار استنباطی

در راستای تحلیل آمار استنباطی تحقیق حاضر، در راستای دستاوردهای حزب‌الله لبنان در جنگ داخلی سوریه و جایگاه حزب‌الله لبنان در اهداف منطقه‌ای ایران از آزمون بینومال تست استفاده شده است. رویکرد Binomial Test یک نسبت مشاهده شده از موارد را با نسبت مورد انتظار تحت یک توزیع دوجمله‌ای با یک پارامتر احتمالی مشخص مقایسه می‌نماید. نسبت مشاهده شده یا با تعداد مواردی که اولین مقدار یک متغیر دو مقوله‌ای (dichotomous) را دارا است تعریف می‌شود یا با تعداد موارد در یک نقطه برش داده شده یا پائینی‌تر، در یک متغیر کمی. در حالت پیش فرض، پارامتر احتمالی برای هر دو گروه برابر ۰.۵ می‌باشد، اگرچه ممکن است تغییر نماید.

$$P(X = x) = \binom{n}{x} p^x (1 - p)^{n-x}, \quad x = 0, 1, \dots, n$$

آمار استنباطی مهم‌ترین عوامل مؤثر برافزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان در راستای مهم‌ترین عوامل مؤثر برافزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان، بر اساس آزمون بینومال تست و در نرم‌افزار spss از مجموع گویه‌های حاضر، تعداد ۲۲ گویه در ۳ شاخص مورد ارزیابی قرار گرفتند.

جدول ۴. آمار استنباطی مهم‌ترین عوامل مؤثر برافزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان

شاخص‌ها	Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Exact Sig. (1-tailed)	
دستاوردهای راهبردی	Group 1	<= 3	5	.1	.6	.000 ^a
	Group 2	> 3	35	.9		

	Total		40	1.0		
دستاوردهای نظامی	Group 1	≤ 3	6	.2	.6	.000 ^a
	Group 2	> 3	34	.8		
	Total		40	1.0		
کاهش احتمال جنگ داخلی در لبنان	Group 1	≤ 3	22	.5	.6	.101 ^a
	Group 2	> 3	18	.5		
	Total		40	1.0		

در این زمینه با توجه به این نکته که سطح معناداری SIG در متغیر حاضر کوچک‌تر از ضریب α یعنی ۰.۰۵ شده است، پس‌ازاین رو متغیر حاضر در سطح ۹۵٪ معنادار نمی‌باشد. در نتیجه‌گیری کلی این‌چنین به نظر می‌رسد که عوامل کاهش احتمال جنگ داخلی در لبنان به‌عنوان مهم‌ترین عوامل مؤثر برافزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان محسوب نمی‌شود و در سوی دیگر دستاوردهای نظامی و دستاوردهای راهبردی به‌عنوان مهم‌ترین عوامل مؤثر برافزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله محسوب می‌شود.

آمار استنباطی رابطه میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان و افزایش جایگاه ژئوپلیتیکی ایران

در زمینه رابطه میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان و افزایش جایگاه ژئوپلیتیکی ایران با توجه به این نکته که هر دو متغیر حاضر از نوع متغیرهای فاصله‌ای می‌باشند لذا در راستای تحلیل و یا تأثیرگذاری هر یک از عوامل بر عوامل دیگر از آزمون ضریب همبستگی پیرسون در نرم‌افزار SPSS استفاده می‌نماییم. احتمالاً، گسترده‌ترین کاربرد شاخص آماری همبستگی دو متغیری، ضریب همبستگی گشتاوری پیرسون است که به‌طور معمول همبستگی پیرسون نامیده می‌شود. علامت اختصاری آن r است. ضریب پیرسون نشان می‌دهد که تا چه اندازه بین متغیرهای کمی رابطه خطی وجود دارد. کاربرد اصلی ضریب پیرسون زمانی است که متغیرها در سطح فاصله‌ای/نسبی باشند. البته زمانی که متغیرها از نوع شبه‌فاصله‌ای باشند (یعنی هر متغیر ترکیبی از چند متغیر ترتیبی باشد که اصطلاحاً به آن مقیاس‌های تراکمی می‌گویند)، برخی از پژوهش‌گران از ضریب پیرسون استفاده می‌کنند.

بعد از تعیین معنی‌داری و جهت رابطه، باید شدت رابطه ارزیابی شود. برای تفسیر شدت رابطه دومتغیر، تقسیم‌بندی‌های گوناگونی ارائه شده است. تقسیم‌بندی زیر یکی از آنهاست.

جدول ۴- شیوه تفسیر شدت رابطه در همبستگی پیرسون

تفسیر	شدت رابطه
رابطه بسیار قوی	.۸ تا ۱
رابطه قوی	.۶ تا .۸
رابطه متوسط	.۴ تا .۶
رابطه کم (یا ضعیف)	.۲ تا .۴
فقدان رابطه یا رابطه ناچیز	صفر تا .۲

جدول ۴. آمار استنباطی رابطه میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان و افزایش جایگاه

ژئوپلیتیکی ایران

		وجود رابطه	تغییر معادلات بحران سوریه به نفع ایران	خروج آمریکا از منطقه خاورمیانه	کاهش نفوذهای اسرائیل در خاورمیانه	شکست خوردن پیمان ابراهیم	کاهش نفوذهای ترکیه	کاهش نفوذهای عربستان	کاهش نفوذهای قطر	کاهش نفوذهای امارات
دستاوردهای حزب‌الله لبنان	Pearson Correlation	1	.600	.769	.331	-.113	-.176	.466	.428	.420
	Sig. (2- tailed)		.029	.000	.054	.552	.352	.007	.003	.002
	N	40	40	40	40	40	40	40	40	40

مأخذ: یافته‌های پرسشنامه

- رابطه افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و تغییر معادلات بحران سوریه به نفع ایران: $r=0.600$ و $p=0.029$ یعنی میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و تغییر معادلات بحران سوریه به نفع ایران رابطه‌ای قوی وجود دارد.

- رابطه افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و خروج آمریکا از منطقه خاورمیانه: $r=0.769$ و $p=0.00$ یعنی میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و خروج آمریکا از منطقه خاورمیانه رابطه‌ای قوی وجود دارد.
- رابطه افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و کاهش نفوذهای اسرائیل در خاورمیانه: $r=0.331$ و $p=.054$ یعنی میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و کاهش نفوذهای اسرائیل در خاورمیانه رابطه‌ای کم وجود دارد.
- رابطه افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و شکست خوردن پیمان ابراهیم: $r=-.113$ و $p=.552$ یعنی میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و شکست خوردن پیمان ابراهیم هیچ‌گونه رابطه‌ای وجود ندارد.
- رابطه افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و کاهش نفوذهای ترکیه: $r=-.176$ و $p=.352$ یعنی میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و کاهش نفوذهای ترکیه هیچ‌گونه رابطه‌ای وجود ندارد.
- رابطه افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و کاهش نفوذهای عربستان: $r=.466$ و $p=.007$ یعنی میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و کاهش نفوذهای عربستان رابطه‌ای متوسط رو به بالا وجود دارد.
- رابطه افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و کاهش نفوذهای قطر: $r=.428$ و $p=.003$ یعنی میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و کاهش نفوذهای قطر رابطه‌ای متوسط رو به بالا وجود دارد.
- رابطه افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و کاهش نفوذهای امارات: $r=.420$ و $p=.002$ یعنی میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله و کاهش نفوذهای امارات رابطه‌ای قوی رو به بالا وجود دارد.

جدول ۵. توصیف رابطه میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان و افزایش جایگاه

ژئوپلیتیکی ایران

نام متغیر/ وجود	تغییر معادلات	خروج آمریکا از منطقه	کاهش نفوذهای اسرائیل	شکست خوردن	کاهش نفوذهای ترکیه	کاهش نفوذهای قطر	کاهش نفوذهای ی

رابطه	بحران سوریه به نفع ایران	خاورمیانه ه	در خاورمیانه ه	پیمان ابراهیم	عربستان	امارات
رابطه افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله	رابطه قوی	رابطه قوی	رابطه کم	عدم وجود رابطه	رابطه متوسط	رابطه متوسط

مأخذ (Authors):

۵. نتیجه‌گیری

در طی چند دهه اخیر، همواره حزب‌الله لبنان، از جمله مهم‌ترین نیروهای نیابتی ایران بوده است و در تحولات خاورمیانه همواره نقش بسزایی را ایفا کرده است. جنگ داخلی لبنان، جنگ ۳۳ روزه، پیروزی افراد حزب‌الله لبنان در انتخابات سراسری لبنان، جنگ داخلی سوریه و جنگ حزب‌الله لبنان با گروهک تروریستی داعش، از جمله نقش‌های پررنگ گروه حزب‌الله لبنان در تحولات منطقه خاورمیانه است. در این رابطه برخی دیگر از کشورهای خاورمیانه نیز با استفاده از الگوی ایران به حمایت از نیروهای نیابتی در راستای نفوذ در منطقه خاورمیانه برآمدند که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به عربستان و امارات اشاره نمود که این مسائل علاوه بر پیچیده کردن معادلات ژئوپلیتیک در منطقه خاورمیانه، بحران‌هایی را نیز برای این منطقه ایجاد کرده است. در این راستا پژوهش حاضر تحلیل قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان در ارتقاء جایگاه ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران در منطقه خاورمیانه را مورد ارزیابی قرار داده است. در این راستا تعداد ۳ متغیر در ۱۳ شاخص مورد تبیین قرار گرفت. در این زمینه ابتدا مهم‌ترین عوامل مؤثر برافزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان مورد مطالعه قرار گرفت که در این زمینه نتایج نشان داد در مجموع دستاوردهای راهبردی بیش از دستاوردهای نظامی و کاهش احتمال جنگ داخلی در لبنان در میان کلیه دستاوردهای این حزب به‌عنوان مهم‌ترین عوامل افزایش قدرت منطقه‌ای

جنگ داخلی سوریه اثرگذار بوده است. در زمینه دستاوردهای راهبردی عواملی نظیر (جلوگیری از تبدیل سوریه به پایگاه‌های نظامی - اطلاعاتی آمریکا، جلوگیری از قطع ارتباط بین محور مقاومت و ناکام گذاشتن تلاش‌های اسرائیل برای تبدیل منطقه جولان به خاک اسرائیل) بیشترین تأثیرات را داشتند. پس از آن، دستاوردهای نظامی حزب‌الله لبنان بیشترین تأثیرات را در زمینه دستاوردهای حزب‌الله در جنگ داخلی سوریه ایفا نموده است و در نهایت در این زمینه نتایج نشان می‌دهد که نقش‌آفرینی حزب‌الله لبنان در جنگ داخلی سوریه در زمینه کاهش احتمال جنگ داخلی در لبنان بی‌تأثیر بوده است و پیروزی‌های حزب‌الله در بحران سوریه نتوانسته است بر کاهش جنگ داخلی در لبنان اثرگذار واقع شود. در نهایت رابطه میان افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان و افزایش جایگاه ژئوپلیتیکی ایران از طریق آزمون همبستگی پیرسون مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج نشان داد در راستای افزایش قدرت منطقه‌ای حزب‌الله لبنان در سال‌های اخیر و در سطح خاورمیانه، این مسئله بیش از همه بر روی شاخص‌های خروج آمریکا از منطقه خاورمیانه و تغییر معادلات بحران سوریه به نفع ایران تأثیرگذار بوده است و افزایش قدرت این حزب بر روی پارامترهای شکست خوردن پیمان صلح ابراهیم میان رژیم صهیونیستی و کشورهای عربی و کاهش نفوذهای ترکیه در منطقه خاورمیانه تأثیرگذار نبوده است.

کتابنامه

1. Abbasi, M., & Sadeghi, H., (2013). The effect of American and French policies on the relations between the Islamic Republic of Iran and Lebanon (case study: 33-day war). *Foreign Policy Quarterly*, 26(1), 185-164. [In persian]
2. Abbasian, M., Sardarshahraki, A., & Hashemi Tabar, M. (2018). The relationship between financial development and international trade in the selected countries of perspective 1404. *Strategic and macro policies*, 7(27), [In persian]
3. Abutaleb, S., (2008). *The effects of the 33day war on the position of two Shia organizations (Hezbollah and Amal) in the political power structure of Lebanon*. master's thesis, Department of Political Science, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, North Tehran Branch. In persian
4. Agha Mohammadi, Z., Omid, A., (2017). Future research of Saudi Arabia's role in the light of relations with the United States of America in the Middle East(2017-2025); Challenges and strategies. *Political and International Approaches*, 9(4), 12-34. [In persian]
5. Ahmadian, H., mohseni, P., (2020). Iran's Syria Strategy: The Evolution of

- Deterrence. *International Affairs* 95: 2 (2019) 341–364.
6. Ajarlou, H., (2013). Syrian developments: roots and perspectives. *Middle East Studies Quarterly*, 18(3), 78-55. [In persian]
  7. Alikhani, M., & Zakerian, M., (2016). *Study of Factors Affecting Saudi-Iranian Relations and Conflicts and Their Resulting Behavior Pattern*. J. Pol. & L., 9, 178.
  8. Amhez, H., (2016). *The evolution of the role of Hezbollah in Lebanon and its impact on the Syrian crisis 2011-2017*. PhD dissertation, Department of Political Science, Faculty of Political Science, Tarbiat Modares University. [In persian]
  9. Azami, H., (2006). Geopolitical weight and regional power system (case study: Southwest Asia). *International Quarterly of Geopolitics*, 2(5), 149-193. [In persian]
  10. Bagheri Dolatabadi, A., & Beigi, M., (2019). Iran's Islamic Revolution and its effects on the soft power components of Lebanon's Hezbollah. *History, Politics and Media Research Quarterly*, 10(2), 13-36. [In persian]
  11. Bagheri, M., Basiri, M.A., & Yazdani, E. (2022). Evaluating the Relationship between Hezbollah Lebanon's Discourse with the Islamic Revolution of Iran: A Critical Approach. *Journal of Contemporary Research on Islamic Revolution*, 4(11), 135-156. [In persian]
  12. Balanche, F., (2018). *Sectarianism in Syria's Civil War*. Washington: The Washington Institute for Near East Policy.
  13. Bazargan, A., & Pourahmadi Meybodi, H., (2017). Political and security aspects of supporting Syria in foreign policy c. A. Iran (2011-2017). *Political and International Approaches*, 9(3), 84-113. [In persian]
  14. Bebbi, N., (2018). Syrian crisis; The arena of Iran's regional confrontation with the triple axis of America, Israel and Saudi Arabia. *Contemporary Political Essays Quarterly*, 10(4), 25-48. [In persian].
  15. Behfar, Sh., (2011). *The influence of Islamic ideology in changing the role and position of the Middle East in the field of international interactions*. Master's thesis, Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran. [In persian]
  16. Ben-Yishai, R., (2015). Assad and Hezbollah Are Taking Advantage of Rebels' Weakness. *Ynetnews*, February 13, 2015.
  17. Caroline D., (2019). L'exception Syrienne: Entre modernisation et résistance [The Syrian exception: between modernization and resistance] (Paris: La Decouverte, 2009).
  18. Daher, A., (2015). Hezbollah and the Syrian Conflict. *Middle east institute*, <https://www.mei.edu/publications/hezbollah-and-syrian-conflict>.
  19. Davis, P.K., & Jenkins, B.M. (2002). *Deterrence and Influence in Counterterrorism: A Component in the War on al Qaeda*. Rand Corporation.
  20. Deshiri, M.R., & Ghafouri, M., (2014). The strategic requirements of the Islamic Republic of Iran for the new Middle East policies of America. *Strategic and Macro Policies*, 3(12). [In persian]

21. Erdbrink, T., Chan, S., & Sanger, D.E., (2016). After a U.S. Shift, Iran Has a Seat at Talks on War in Syria. *New York Times*, October 28, 2015.
22. Fatahi Ardakani, H., (2018). Explanation of the elements and components of the intelligent power of Hezbollah in Lebanon. *Islamic World Political Studies Quarterly*, 32(4), 128-150. [In persian]
23. Fazeli, N. (2009). Shia Ideology, the Islamic Revolution and the Islamic Awakening. *Panzdah Khordad Quarterly*, 14(19), 35-66. [In persian]
24. Filin, N., Fahmy, S., Khodunov, A., & Koklikov, V. (2022). Two experiences of Islamic “revival”: The 1979 Islamic Revolution in Iran and the Formation of the “Islamic State” in Syria and Iraq in the 2010s. In *Handbook of Revolutions in the 21st Century* (pp. 865-883). Springer, Cham.
25. Femes, D., (2007). *Conceptualising Regional Power in International Relations: Lessons from the South African Case*. GIGA Research Programme: Power, Violence and Security (Working Papers).
26. Ghoble, V.T. (2019). Saudi Arabia–Iran Contention and the Role of Foreign Actors. *Strategic Analysis*, 43(1), 42-53.
27. Golchin, A., (2018). Hezbollah and facing Lebanon's internal challenges. *Islamic World Strategic Studies Quarterly*, 40(4), 5-25. [In persian]
28. Hafez Nia, M.R., (2008). *Political Geography of Iran*. Tehran: SAMT Publications. [In persian]
29. Halit Yolcu, F., (2016). Iran's Involvement with Syrian Civil War: Background, Reasons and Alternatives. *Bilgi*, 33(4), 35-64.
30. Hosseini, F., (2017). *The role of Lebanon's Hezbollah in the deterrence strategy of the Islamic Republic of Iran in the Middle East*. Master's thesis, Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science, Allameh Tabatabai University. [In persian]
31. Hosseini, M.T., (2017). Iran's role evolution and challenges ahead, Iran's role evolution and challenges ahead. *Foreign Policy Quarterly*, 22(4), 860-880. [In persian]
32. Ismaili, A., Shahriari, M.A., & Hekmatian, H., (2019). Explaining the position of Lebanese Hezbollah in the Syrian defense strategy (2011-2018). *International Relations Researches*, 37(2), 33-58.[In persian]
33. Johnson, Anna (2006). "Lebanon: Tourism Depends on Stability". Archived from the original on 13 January 2012. Retrieved 31 October 2006
34. Khosravi, Hamidreza, 2016, Examining the friendship pattern between Lebanon's Hezbollah and the Islamic Republic of Iran based on the balance of power theory, Master's Thesis, Department of Political Science, Faculty of Humanities, Yazd University Campus. [In persian]
35. Kubalkova, V. (2001). *Foreign Policy in a Constructed World*. Armonk and London: M. E. Sharpe.
36. Lawshe, C.H. (1975). A Quantitative approach to content validity. *Personnel psychology*, VOL. 28, 563 -575.
37. Lina Khatib, D.M., & Alshaer, A. (2014). *The Hizbullah Phenomenon: Politics and Communication*. London: Hurst.

38. Lynch, M. (2018). *The new Arab order: power and violence in today's Middle East*. *Foreign Aff.*, 97, 116.
39. Mahmoudi Kia, M., & Farhadi, A., (2018). A comparative study of the foreign policy of Iran and Turkey regarding the Syrian crisis based on the theory of constructivism. *International Relations Studies Quarterly*, 12(47). [In persian]
40. Maltzahn, N., (2013). *The Syria-Iran Axis, Cultural Diplomacy and International Relations in The Middle East*. London: I.B. Tauris & co Ltd.
41. Mayel Afshar, F. (2004). Shiite geopolitics. *Siastrouz newspaper*.25/5/2004 [In persian].
42. Mirzaei, N., (2013). *Examining the visa status of tourists entering Iran compared to Middle Eastern countries*. Master's Thesis, Department of Political Geography, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Tehran Science and Research Unit. [In Persian]
43. Mousavi, M.R., (2015). *Hezbollah's power increase in the Middle East and its impact on the security competition between Iran and Saudi Arabia from 2011 to 2016*. Master's thesis, Faculty of Humanities, Department of Political Sciences, Tarbiat Modares University. [In persian]
44. Nassief, I., (2014). The campaign for Homs and Aleppo, the Assad regime's strategy in 2013. *Journal of Asian Security and International Affairs*, 7(1), 101-123.
45. Naylor, H., (2015). Lebanon's once-Mighty Hezbollah Is Facing Attacks in Syria—and Also at Home. *Washington Post*, October 28, 2014.
46. Nouri, A., (2019). The challenge of hegemonic order, stability and balance in the Middle East; Opportunities for Iran and Russia. *Political and International Approaches*, 11(4), 77-108[In persian]
47. Onuf, N. (1989). *World of Our Making: Rules in Social Theory and International Relations*. Columbia, SC: University of South California Press.
48. Pollack, N., (2015). *Hezbollah and Israel Are Upping the Ante*. Washington: Washington Institute for Near East Policy.
49. Rasheed, A. (2017). Shifting Diplomatic Gears in a Rapidly Unravelling West Asia. *Indian Foreign Affairs Journal*, 12(4), 295-302.
50. Richards, A., Michael C., (2015). Iran as a Strategic Threat to the U.S. in the Middle East and Its Impact on U.S. Policy in the Region" (2015). MSU Graduate Theses. 1502. <https://bearworks.missouristate.edu/theses/1502>
51. Smith, S., (2018). *Reactive and constructivist approaches in international theories*, in: John Bayliss and Steve Smith, *The Globalization of Politics: International Relations in the Modern Era*, Tehran: Abrar Contemporary, (pp. 497-566). [In persian]
52. Takeyh, R., (2007). Time for détente with Iran. *Foreign Aff.*, 86, 17.
53. Thual, F., (2003). *Geopolitique du chisme*. (Katayun Baser, Trans.).Tehran: Vistar Publications [In persian].
54. Zarghami, B., Shushtri, S.M.J., & Ansarizadeh, S. (2013). Shia geopolitics or Shia crescent (basics, goals and approaches). *Human Geography Research*, 46(1), 197-214. [In persian]
55. Zhaoying, H., & Khan, A., (2020). Iran-Hezbollah Alliance Reconsidered: What

- Contributes to the Survival of State-Proxy Alliance?. *Journal of Asian Security and International Affairs*,7(1).
56. Zweiri, M., (2016). Iran and political dynamism in the Arab world: The case of Yemen. *Digest of Middle East Studies*, 25(1), 4-18.
  57. [http://besacenter.org/perspectives-papers/israeli-strategic-challenges-and-opportunities-in-the-new-year./](http://besacenter.org/perspectives-papers/israeli-strategic-challenges-and-opportunities-in-the-new-year/)
  58. <http://www.nytimes.com/2015/10/29/world/middleeast/>
  59. <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/>
  60. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4626144,00.html>
  61. <https://bearworks.missouristate.edu/theses/1502>.
  62. https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/lebanons-once-mighty-hezbollah-is-facing-attacks-in-syria--and-also-at-home/2014/10/27/81cd75a4-9d26-4f9b-b8439fa0814b2471_story.html.